

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki soruların, **Adalet Bakanı Akın Gürlek** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Duru kırsal mahallesinde 10 Mayıs 2025 tarihinde bulunan kemiklere ilişkin yürütülen adli süreç, hem maddi gerçeğin ortaya çıkarılması hem de Türkiye'de uzun yıllardır tartışma konusu olan zorla kaybetmeler ve cezasızlık politikaları açısından son derece çarpıcı bir tablo ortaya koymaktadır. Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi Kemik ve Diş İnceleme Şubesi tarafından hazırlanan raporda, söz konusu kemiklerin biri çocuk olmak üzere en az iki insana ait olduğu açıkça belirtilmiştir. Aynı raporda kemiklerin fiziksel özellikleri, yoğunluk kaybı, kırılmalık ve postmortem aşınma bulguları dikkate alındığında, kesin olmamakla birlikte yaklaşık 30 yıl veya daha öncesine ait olabileceği değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bu tespit, Türkiye'de özellikle 1990'lı yıllarda yoğunlaşan gözaltında kaybetme vakaları ile doğrudan örtüşen bir zaman dilimine işaret etmektedir.

Buna karşın Lice Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararda, söz konusu kemiklerin "insan kemiği olduğuna ilişkin bir tespitin bulunmadığı" ileri sürülmüştür. Adli Tıp Kurumu'nun bilimsel raporunda açıkça insan kemiği olduğu belirtilen bulguların savcılık tarafından yok sayılması, dosya kapsamı ile karar arasında açık ve ağır bir çelişki yaratmaktadır. Bu durum, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması yerine dosyanın kapatılmasına yönelik bir yaklaşımın benimsendiği yönünde ciddi kuşkular doğurmaktadır.

Öte yandan olay yerinde gerçekleştirilen kazı işlemlerinin ulusal ve uluslararası standartlara aykırı biçimde yürütüldüğü, savcının hazır bulunmadığı, adli tıp uzmanı olmaksızın ve iş makineleri kullanılarak kazı yapıldığı, bu süreçte kemik parçalarının zarar gördüğü ve bazı bulguların geri dönülemez biçimde tahrip edildiği yönünde ciddi iddialar bulunmaktadır. Bu durum, özellikle Birleşmiş Milletler Minnesota Protokolü'nde düzenlenen etkili soruşturma yükümlülükleri açısından açık bir ihlal niteliği taşımaktadır. Savcılık kararında ayrıca söz konusu alanın "eski bir mezarlık olabileceği" yönünde bir değerlendirme yapılmış, ancak bu kanaatin hangi somut verilere dayandığı ortaya konulmamıştır. Buna karşılık bölge halkının söz konusu alanın mezarlık olmadığı yönündeki beyanları dikkate alınmamıştır. Aynı şekilde, kemiklerin bulunduğu alanın dere yatağına yakınlığı ve çevresel koşulların kemikler üzerindeki kimyasal çözülme etkisi de rapor ve soruşturma sürecinde yeterince değerlendirilmemiştir.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; söz konusu kemiklerin 1990'lı yıllarda gerçekleşen zorla kaybetme vakalarıyla bağlantılı olabileceği ihtimali güçlüdür. Buna rağmen etkin, bağımsız ve kapsamlı bir soruşturma yürütülmemesi; delillerin korunmaması, bilimsel raporların çarpıtılması ve dosyanın takipsizlikle kapatılması, Türkiye'de yaşam hakkı ihlalleri ve zorla kaybetmeler bağlamında süregelen cezasızlık politikasının güncel bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- Adli Tıp Kurumu raporunda kemiklerin biri çocuk olmak üzere en az iki insana ait olduğu açıkça belirtilmişken, Lice Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "insan kemiği olduğuna dair tespit yoktur" şeklindeki değerlendirmesinin gerekçesi nedir?
- 2- Savcılık kararında yer alan bu değerlendirme ile Adli Tıp Kurumu raporu arasındaki açık çelişkiye ilişkin Bakanlığınız tarafından herhangi bir inceleme veya denetim başlatılmış mıdır?
- 3- Olay yerinde gerçekleştirilen kazı işleminin savcı ve adli tıp uzmanı bulunmaksızın, iş makineleri kullanılarak yapılması ve bu süreçte delillerin zarar gördüğü iddiaları hakkında herhangi bir idari veya adli soruşturma yürütülmüş müdür?
- 4- Birleşmiş Milletler Minnesota Protokolü uyarınca yürütülmesi gereken etkili soruşturma yükümlülüklerinin ihlal edildiği yönündeki iddialar hakkında Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?
- 5- Kemiklerin yaklaşık 30 yıl veya daha öncesine ait olabileceği tespiti dikkate alındığında, bu olayın 1990'lı yıllarda gerçekleşen gözaltında kaybetme vakalarıyla bağlantılı olabileceği ihtimali neden araştırılmamıştır?
- 6- Bölgede geçmiş yıllarda gözaltında kaybedilen kişilere ilişkin kayıtlar incelenmiş midir? İncelenmiş ise sonuçları nelerdir?
- 7- Bulunan kemiklerin kimliklendirilmesi amacıyla, bölgede kayıp yakınlarından DNA örnekleri alınması yönünde bir çalışma yapılmış mıdır? Yapılmamış ise gerekçesi nedir?
- 8- Olay yerinin "eski mezarlık olabileceği" yönündeki savcılık değerlendirmesi hangi somut bilimsel veya teknik verilere dayanmaktadır?
- 9- Kemiklerin bulunduğu alanın dere yatağına yakın olması ve çevresel koşulların kemikler üzerindeki etkisinin değerlendirilmemesi, soruşturmanın eksik yürütüldüğünü göstermekte midir?
- 10- Bu olay kapsamında kamu görevlilerinin olası ihmali veya sorumluluğuna ilişkin herhangi bir inceleme başlatılmış mıdır?
- 11- Türkiye genelinde son 10 yıl içerisinde bulunan benzer nitelikteki kemiklere ilişkin kaç dosyada kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmiştir?
- 12- Zorla kaybetme iddialarına ilişkin olarak geçmiş dönemlere ait olayların aydınlatılması amacıyla Bakanlığınızın yürüttüğü özel bir çalışma veya mekanizma bulunmakta mıdır?